

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNISTVO : ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
RUKOPISI SE NE VRACAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 240, POLUGOD. K 120, ČETVRTGOD.
K 60, POJEDINI BROJ K 6.— IZLAZI SVAKOG PETKA.

Nahum Sokolov o političkom položaju cionizma

Prije svoga odlaska iz Berlina primio je Nahum Sokolov zastupnika židovskog dopisnog ureda, te mu je dao ovu izjavu o političkom položaju cionističkog pokreta:

Očekujem, tako je započeo predsjednik svjetske cionističke Egzekutive svoja razlaganja, da će engleska vlada doskora izdati novu deklaraciju glede njene palestinske politike. Naravno, da je vrlo teško unapred reći, što će sadržati ova deklaracija. Vjerojatno se ne će razlikovati od izjave, koju je dao ministar za kolonije, vojvoda od Devonshire, arapskoj delegaciji u Londonu. Deklaracija će vjerojatno ustanoviti, da engleska vlada nije voljna da promjeni svoju dosadašnju palestinsku politiku, da i nadalje ustraje na principu palestinskog mandata, te da će prosljediti u svojoj politici smjernice, što no su razložene u White-Paper.

Ne može se već danas reći, kakovo će stajalište prema toj izjavi zauzeti parlament. Svakako valja ustanoviti, da se borba protiv palestinske politike engleske vlade, koja je vodjena prije nekoliko mjeseca, imade smatrati kao eksces izborne agitacije, a nikako kao izražaj javnoga mnijenja cijele zemlje.

Na pitanje zastupnika židovskog dopisnog ureda, što je istinito na vijesti o proširenju sfere vlasti transjordanog Emira Abdula, izjavio je Sokolov:

Vijesti o ujedinjenju Transjordanije i Sirije u jednu državu pod vladom Emira Abdula čine mi se fantastičkim. Transjordanija stoji pod engleskim, a Sirija pod francuskim mandatom; ujedinjenje obih zemalja imalo bi kao preduvjet prelaz Transjordanije pod francuski mandat, ili proširenje engleskog mandata nad Sirijom. Ali to su stvari, s kojima ne će biti sporazumne niti Engleska, a niti Franceska.

Vijesti o navodnom ujedinjenju Transjordanije i Palestine čini se da se u zadnje vrijeme kansiraju iz Lozane. U Lozani se uopće nije raspravljalo o palestinskom pitanju. Od cijelog kompleksa pitanja, koji je u savezu s Palestinom, Sirijom i Mezopotamijom, raspravljalo se samo o pitanju Mosula. Arapske delegacije, koje su bile u Lozani, nijesu primljene ni od kojega uglednijega političara. Već ta činjenica dostaje, da se ovakove vijesti prime s najvećom rezervom.

Cionistička organizacija, sad kao i prije stoji na bazi mandata. Mandat određuje, da Transjordanija potpada pod engleski mandat, da je u neku ruku pod-

redjena Vrhovnome Komesaru. Sumnjam, da će nastati kakova promjena u tome stanju.

Na pitanje zastupnika židovskog dopisnog ureda, da li nije položaj na Orijentu postao opasnim u savezu s prekidom lozanske konferencije, odgovorio je Sokolov:

Nadam se, da ne će doći do ponovnoga rata na Istoku. Mi smo sebi potpuno svijesni, da je svako poremećenje mira na Istoku za nas opasno, i da može postati upravo kobno. Težimo za mirom na Istoku i nadamo se, da će se mir održati.

Na pitanje o stajalištu cionističke Egzekutive k poznatom pismu Vaad Haleumi-a berlinskoj sjednici Akcijonoga Odbora, izjavio je gospodin Sokolov:

Pismo bilo je odjek nezadovoljstva s rezultatima, koje su imali dosadašnji apeli na englesku vladu u Londonu i u Palestini. Nezadovoljni smo s tim rezultatima i nastaviti ćemo naše intervencije u Palestini i u Londonu. U tu svrhu pojačana je i naša Egzekutiva namještenjem colonela Kische, koji će voditi političke pregovore s engleskom vladom.

U smislu zaključka Akcijonoga Odbora svim ćemo silama nastojati da ishodimo legalizaciju židovskih općina u Palestini. Držim, da je najveća poteškoća u našim odnošajima prema palestinskoj administraciji pitanje imigracije. Svi shvaćamo, da zemlja ne može da izdrži neograničeni broj nezaposlenih radnika. No engleska je uprava mišljenja, da za svakoga, tko dodje u Palestinu, mora da je unapred osiguran rad. Mi naprotiv držimo, da Palestina poput svake druge zemlje može da podnosi jedan ograničen broj nezaposlenih. Ne stoji, da mi nastojimo da proširimo ove granice. Oslanjamo se pri tome na § 4. palestinskog mandata, prema kojemu je engleska vlada dužna, da sudjeluje na izgradjenju židovske narodne domaje.

Time sam se dotakao i našeg odnosaja prema Komesaru Palestine, sir Herbertu Samuelu. Ne držimo ga nepogrešivim. Nastojimo, da ishodimo olakšanja od režima, koji je on stvorio u Palestini. Ali držimo, da on mora ostati na svome mjestu. Nadamo se, da će on, čim više iskustva stekne i čim će imati više boljih saradnika oko sebe, tim prije ukinuti sadašnje nedostatke. Kraj današnjih prilika je podesna ličnost sigurnija garancija no propisana politika. Današnja vlada podupire sir Herberta Samuela. I mi ga podupiremo ali u drugom smislu i nadamo se, da će u pravom smislu mandata nastaviti svoj rad.

Glavna će zadaća narednog XIII. cionističkog kongresa, rekao je Sokolov, biti

sastav Jewish Agency-a. U Jewish Agency-u mora da su zastupani i zastupnici drugih elemenata pored naše organizacije. U prvom redu palestinski odsjek ICA, koja je u Palestini toliko uradila, to jest zapravo barun Edmund de Rothschild. Nadalje dolazi u obzir englesko židovstvo, koje je zastupano u Board of Deputies. Ugodna je činjenica, da je Board of Deputies prihvatio zaključak, kojim odobrava palestinski mandat engleske vlade. I americko židovstvo, i to onaj dio, koji stoji izvan aktivnog cionističkog života, mora da je zastupan u Jewish Agency. Nadam se, da će cionistički kongres ispuniti ovu tešku zadaću Jewish Agency-a. Egzekutiva sa navedenim elementima vodi sad neobvezatne pregovore.

Kakav je financijalni položaj u cionističkoj organizaciji? pita je konačno zastupnik židovskog dopisnog ureda.

Proživljujemo nažalost — rekao je Sokolov — tešku financijalnu krizu. Moguće je, da će ta kriza diktirati budućemu kongresu, da temeljito revidira ideju Keren Hajesoda. Ja sam lično za to, da se Keren Hajesod uzdrži i da se samo usavrši i dalje izgradi.

Izjava predsjedništva cionističkog Akcijonog Odbora

Gospodin Vladimir Jabotinsky je svojim pismom na Akcijoni Odbor najavio svoju demisiju kao član Egzekutive i svoj istup iz Cionističke Organizacije. Već na sjednici dane su sa strane predsjedništva Akcijonoga Odbora i komisije za rezolucije izjave, kojima se najodlučnije odbija prijekor, što ga je g. Jabotinsky činio Akcijonom Odboru radi povrede dužnosti. Pošto je pismo g. Jabotinskoga objelodanjeno u židovskom novinstvu, ustanovljujemo slijedeće:

1. Neispravno je, da je Akcijoni Odbor odbio molbu Vaad Haleumia. Akcijoni Odbor dao je Vaad Leumiu obećanje, da će Egzekutiva svim sredstvima nastojati, da zahtjev Vaad Leumia glede njegovog legaliziranja itd. provede prema zaključcima zadnjega kongresa.

2. Pritužbe protiv palestinske vlade potpunoma su uvažene. Gosp. je Sokolov u ime Egzekutive izričito izjavio, da će se najvećom energijom tražiti od vlade potpunu popovoljnog stanja.

Neispravno je, da je Egzekutiva zabcila zaključak XII. kongresa, da pošalje delegaciju Sir Herbertu Samuelu. Naprotiv je istina, da je Akcijoni Odbor obzirom na prilike, koje su nastupile nakon

kongresa, odustao od odašiljanja delegacije.

3. Neispravno je, da se nije zauzelo stajalište protiv anticijonističkih i antizidovskih viših činovnika u Palestini. Protivno proizlazi iz izjave gosp. Sokolova.

4. S ogorčenjem odbija se okrivljenje, da je Cijonistička organizacija napustila ideal dra. Herzla kao i poricanje činjenice, da cijonistički pokret bazira na sadržaju i historijskom duhu Bazelskog Programa. Cijonistička Egzekutiva nije nigdje i nikada napustila kakav integralni dio cijonističkog programa. Neprihvat rezolucije, koju je predložio g. Jabotinsky Akcijonome Odboru, ne znači, da je Akcijoni Odbor pripravan da napusti nešto od historijskog duha Bazelskog Programa, već da su članovi Akcijonoga Odbora i Egzekutive bili složni u tome, da za uzdržanje Bazelskog Programa ne treba posebnog glašovanja u cijonističkom Akcijonom Odboru.

Berlin, 5. februara 1923.

Prezidij cijonističkog Akcijonog Odbora:

Dr. Hajes.

Dr. Hantke.

Gradjevni nadsavjetnik Stricker.

Istina o Erec Jisraelu

Piše dr. J. Lejbović.

Naslov moga članka adoptirao sam od Ahad Haama. U prvim sanjarskim danima, u mladosti cijonističkoga pokreta, iznio nam je Ahad Haam hladnim gestom »Istinu o Erec Jisraelu«. Bili smo tad možda malo nezadovoljni, da je »Jedai iz naroda« bunio našu slavu. No naša fantazija prekrilila je naš realni rad, i bilo je nužno, da neko dodje, koji će hladnom logikom i oštrim pogledom, na temelju brojaka i podataka reći »Istinu o Erec Jisraelu«. I nema sumnje, da je istina onda mnogo doprinijela tome, da stvori jasnoću, da izazivlje kritiku našega rada i da se privikavamo, »da radimo s proračunavanjem«. Ali ne može biti sumnje u to, da je sada ovakova istina mnogo potrebnija no prije.

Postoji razlika između onda i sad: Onda nam je prijetila opasnost pretjerane fantazije, prežarke vatre, a sad nam prijeti opasnost protivnog raspoloženja — hladnoće i otupljivanja. Nitko nam ne

može spočitnuti, da smo odviše oduševljeni. U cijeloj povijesti cijonizma nema druge epohe tako hladne indiferencije i ravnodušnosti kao ova, što je sad prozivljava pokret. Naše vanjske pobjede nijesu donijele nutarnje pobjede, naprotiv, čim je jača postala naša politička pozicija u velikome svijetu, tim je više oslabila naša snaga u vlastitim redovima. Naše pobjede dovele su do opasne apatije i kad bi ova još neko vrijeme potrajala, ta i bi mogli reći isto tako kao i Pirhus: »Još jedna takova pobjeda, i mi smo izgubljeni«.

Ima nekoliko razloga, koji su doveli do te slabosti u našim redovima i do nehaja velikih židovskih masa i cijonističkih radnika. Najčudnovatiji od tih razloga je — sama pobjeda. U narod širile su se vijesti pobjede: Mi smo dobili«, a narod ih je tumačio: »Mi smo postigli«. Svijesno ili nesvijesno vlada ova krilatica židovskom masom, a ovo »Postigli smo« oduzelo im je smisao za daljnji rad i unio u mase strašnu apatiju, u kojoj se sada nalazi. Stoga je sad važnije, da Židovi znadu potpunu istinu o Erec Jisraelu, da znadu u kojem se stanju sad nalazi Erec Jisrael, pod kojim se uvjetima provadja sav naš obnovni rad i koja opasnost prijeti cijelom palestinskom problemu. Istina o Erec Jisraelu mora da uvjeri cijeli židovski narod, da još nijesmo postigli Erec Jisrael, već da smo samo dobili mogućnosti da postignemo našu narodnu domaju, ako ćemo zato namaknuti sredstva i stvoriti puteve.

Najžalosnija je istina, da cijonističkom vodstvu u Palestini prijeti opasnost potpunog bankrota. Ne dostaje novčanih sredstava za obnovni rad, ne samo za nove planove i opsežne pothvate u velikoj mjeri, kakovih iziskuje grandiozna zadaća obnove jedne zemlje, već i mlade naseobine, koje su velikim žrtvama stvorene, nemaju mogućnosti da nastave svoju egzistenciju i njima prijeti propast, i to s jedinoga razloga, jer cijonistička uprava u Erec Jisraelu nije u stanju, da pokriva smanjeni redoviti budžet za Erec Jisrael i nema mogućnosti, da udovolji potrebama pojedinih radnih odjela. Cijonistička godišnja konferencija u Karlovim Varyma prihvatila je smanjeni palestinski budžet, koji iznosi za ovu godinu 333.000 funti

sterlinga za sva odjeljenja. Pribrojiv k tome deficit od 98.224 funti sterlinga iz prošle godine, koji se mora pokrivati, iznosi budžet 431.224 funti sterlinga. Ali u prvoj četvrti nove budžetne godine nije Erec Jisrael dobio niti polovicu svote, koja je potrebna za to vrijeme, a položaj se iz dana u dan pogoršava. Nakon teških patnja, koje su imale u prošloj godini: da trpe palestinske naseobine, nadao se Erec Jisrael, da će prvih mjeseca nove budžetne godine dobiti veći dio umanjenog budžeta, ali se ta nada rasplinula poput mjehura od sapuna, a cijela naseobina u Erec Jisraelu proživljava sad krizu, koja može da bude odlučna za njezinu buduću sudbinu.

Dostajat će, ako se zabilježi od cijele te žalosne »Istine o Erec Jisraelu«, koja nam je izražena u brojkama i faktima tek nešto što više kao krv iz našeg vlastitog ali još ne osvojenog tla. Kako je poznato, je jedno od najvažnijih radnih polja, za koje bi trebao da se brine redoviti palestinski budžet, hebrejsko školstvo u Erec Jisraelu. Vaad-Leumi, Egzekutiva organizovanog židovskog pučanstva u Erec Jisraelu, nastoji svim silama, da se cijeli niz naših jevrejskih škola u zemlji uzdržava od samog židovskog pučanstva zemlje. Ali dok mlada naseobina ne bude veća i jača, ne da se to potpunoma provesti, i cijonističko vodstvo u Erec Jisraelu mora da se većim dijelom brine za naše hebrejsko školstvo u zemlji, koje je stvoreno s toliko napora, žrtava i junaštva od naših duševnih halucim, hebrejskih učitelja. Možda će poznija jedna generacija više cijeniti njihovu požrtvovnost i znamenovanje njihova djela za cijelu našu budućnost u Erec Jisraelu, ali već sad shvaća svaki Židov, da se hebrejske škole u Erec Jisraelu ne samo u kulturnom, već i u političkom životu naše najjače tvrdje. Trošak za jevrejske škole znatno je smanjen u palestinskom budžetu ove godine, ali i ova umanjena svota nije isplaćena. Kad bi naši učitelji u Erec Jisraelu bili istoga kova kao darovatelji novca u galutu, već bi davno bile zatvorene sve hebrejske škole u Erec Jisraelu. Na sreću su jevrejski učitelji u Erec Jisraelu mnogo odvažniji i darežljiviji no židovske mase u galutu i samo njima ima da se zahvali, da još postoje hebrejske

Feuilleton

ZADNJI DANI MAKSA NORDAU-A

(Prikazani po njegovoj kćerki.)

Najstarija kći Maksa Nordaua, darovita slikarica, M a k s a N o r d a u, prikazala je u jednom engleskom listu pod naslovom »Zadnji dani moga oca« posljednje dane života Maksa Nordaua. Ona piše:

Koncem decembra izgubio je moj otac potpunoma svoju životnu volju. Vrlo ga je mučilo jako lupanje srca i osjećao je, kako snage ostavljaju njegovo snažno tijelo, čije je zdravlje već bilo narušeno dvogodišnjom bolešću. Nije više mogao izići iz sobe, a to je još više povećalo njegovu zlovolju.

U nedjelju, 14. januara, morao je leći u krevet. Teško disanje prouzročilo mu je mnogo boli, ali njegov jaki duh nije se dao pobjediti. Dnevno čitala mu je moja maj-

ka, koja ga nije pustila niti časa samoga, poštu i novine iz cijeloga svijeta, koje su u istoj množini došle, i pomogla mu je pri dopisivanju. Kad smo, moja sestra i ja, došle kući, morali smo oću po običaju pripovijedati najsitnije potankosti dana; sve ga je interesiralo i smiješak pojavio bi mu se na usnama. Svako jutro hranio je naše sijamske mačkice, koje su ga veselile do konca njegova života. Volio ih je onom nježnošću, kojom je obuhvatio sve, što živi, sve što je slabo i bespomoćno. Ozbiljna i zabrinuta lica liječnika uplašila su nas: ali ko imade odvažnost, da unapred vidi nesreću?

Otac bivao je iz dana u dan sve slabiji i slabiji Najgore bila je potpuna besanica, protiv koje se nijesu smjela upotrijebiti uslijed slabosti srca nikakova sredstva za spavanje. Njegov dah, koji je postao sve kraći, strašno je zviždao, a često ga je prekidao strašni napadaj kašlja.

Što je otac želio, odmah je uradjeno.

Ne dostaju riječi, da se opisuje vjernost i privrženost, kojom su ga liječili dr. M a r m o r e k i dr. J a c o b s o h n. Nekoliko puta kroz dan bili su kraj njegovoga kreveta, pozvali su specijaliste i oprobali sva sredstva, najnovije tekovine medicinske znanosti. Maks Nordau nije se branio od liječenja; no on je znao, da je sve uzaludno — kao oštroumni liječnik sam je pozorno pratio napredak njegove bolesti, i nije htio više da živi. Već kroz dvije godine bilo je njegovo ogorčenje, da ne može da dovrši svoje djelo i da je nemoćan prema okrutnosti i ogavnom postupku svijeta, tako veliko, da sva ljubav njegovih nije mogla da ublaži njegovu tugu. Na smrt gđao je sa visine svoje velike duše.

U subotu 20. januara osjećao je, da je došao konac. Postao je mirniji i nije više trpio; ali nije niti imao više nade. Kucanje srca postalo je sve brže, a pluća su samo teško primila zrak. Popodne došlo mu je unučje, mala kćerkica moje sestre,

škole u zemlji. To zvuči gotovo nevjerojatnim, ali je ipak istinito. Hebrejski učitelji u Erec Jisraelu rade već pol godine bez plaće. Židovi u galutu doista ne će moći da to shvate, jer je to nepojmljivo. Cijonističko vodstvo nema sredstava, budžet se ne pokriva i ne može da se plaća učiteljima plata. Tko treba da trpi? Naše jevrejske škole ili 13.000 židovske djece, koja ih posjećuju? Jevrejski učitelji ne će da to dopuste i radje oni sami trpe i žive već 6 mjeseci od vjeresije, od čuda. Oni su kao garnizoni izolovanih tvrđja, koje su se zaklele, da će braniti tvrđju do smrti od glada. Ali od gladi se umire, a naše škole ne će se dugo moći držati kraj gladnih učitelja.

Učitelji nijesu kroz 6 mjeseci dobivali plaće, a činovnici gotovo kroz 7 mjeseci, a ta žalosna istina reda se i u svim drugim odjelima u Palestini. Svaki je Židov ponosan na naše požrtvovne halucim; i zato neka si dobro upamti ove činjenice:

1. U mjesecu oktobru, prvome u ovoj palestinskoj budžetnoj godini, nije radna zajednica u Nurisu (Emek Jesreel), koja sastoji od 350 udružara, cijeli jedan dan ništa jela, jer nije imala drva da peče kruh, a bilo je nemoguće, da se dobije daljnji zajam za nabavu drva. Slijedeći dan pekli su kruh s drvom od cementnih buradi.

2. Uslijed slabe hrane povećao se postotak bolesti u radnoj zajednici, jer oslabljena tjelesa radnika nijesu u stanju da se odupru napadajima malarije i drugih grozničavih bolesti.

3. Pomoću zajma od 35.000 funti šterlinga, koji je potvrđen u julu po cijonističkoj organizaciji, započelo se gradnjom na raznim mjestima. Uslijed nedostatka novca ostao je velik broj tih gradnja nedovršen i bez krova. Ako se ne će doskora ove gradnje pokriti, stradat će u znatnoj mjeri u kišnoj periodu.

4. U Erec Jisraelu počinje sad sijanje i oranje. Da ne nastane šteta, koja bi opet prouzročila deficite, valjalo bi pravodobno provesti ove poljoprivredne radove. Ali nema dovoljno novaca, da se kupi dovoljna množina sjemenja i orudja, naročito fali to u mnogim naseobinama u Malulu, Giboat Jeheskel i u Nurisu.

5. Cijonistička liječnička organizacija

najveće veselje Maksa Nordaua, da pogleda djeda. Bilo je za njega veliko olakšanje, da ju je još jednom vidio i u sebe primio lijepu sliku djeteta.

Na večer skupio je sve nas oko sebe: moju majku, moju sestru i šurjaka, mene i svoja tri do četiri najbolja prijatelja, koje smo mogli još pravodobno obavijestiti.

Oprostio se sa svakim, dugo i šutke nas je zagrlio — zaklopio je oči. Njegove usne mrmljahu često: »Svršeno«. Nije više trpio.

U nedjelju nije više mogao da govori; ali je još osjetio moju i moje majke prisutnost, koje smo sjedile kraj njegovog kreveta. Uzeo je naše ruke u svoje i nježno ih je stiskao. Još jednom pogladio je malu mačku, koju je tako volio; ona ga je tako žalosno gledala, kao da je razumjela, što se ovdje zbiva. Na večer izgubio je svijest. Kroz cijelu noć ječio nam je bolno u uhu njegov hriptaujući dah, ali on se nije više patio. U jedan sat i 5 časaka

»Hadasa« nema sredstava, da nabavi potrebnu količinu hljeba, mlijeka i sličnoga za njezine bolnice, čiji je položaj postao vrlo kritičan.

6. U oktobru prispjelo je u Erec Jisrael oko 800 imigranata. Velik dio morao je da se smjesti u barake cijonističkog vodstva, jer još nije bilo za njih rada. Ali cijonističko vodstvo u Erec Jisraelu nema niti sredstava da pokriva troškove transporta i uzdržavanje tih imigranata. I to u isto vrijeme, gdje ne prestajemo da se tužimo na ograničenje glede emigracije u Erec Jisrael!

Ovo nekoliko brojaka i činjenica su tek dio gorke »Istine o Erec Jisraelu«, koja biva još žalosnija, ako pomislimo na to, da smo mi sami krivi tome žalosnom položaju, mi Židovi u svim zemljama, koji nijesmo namakli sredstva za izgradnju Erec Jisraela, koji nijesmo pokrili niti smanjeni palestinski budžet. »Istina o Erec Jisraelu«, je glas naših halucim, radnika i učitelja, koji više kao krv iz naše vlastite, ali još ne osvojene zemlje k nama.

(Iz »Wiener Morgenzeitung«).

Keren Kajemet i cijonistička kolonizacija

U kojoj mjeri bazira kolonizacijono djelo cijonističkog pokreta na Keren Kajemetu, jasno proizlazi iz statističke tabele za godinu 1922. Njezini podaci pokazuju, da imade ukupno 33 naseobina, koje se uzdržavaju ili podupiru po Cijonističkoj organizaciji. Dvadesetidvije naseobine ili dvije trećine svih tih kolonija leže na zemljištu Keren Kajemet Lejisraela.

Jasno je, da Kvucof i pojedini koloniste mogu s mnogo većom sigurnošću svoje investicije za poboljšanje zemljišta upotrebiti, ako ova zemljišta pripadaju instituciji, koja zemljište dalje ne prodaje, već ga drži kao vječno vlasništvo.

Veliki udio što ga imadu naseobine Keren Kajemet Lejisraela u cijonističkoj kolonizaciji vidi se iz činjenice, da je od ukupno 35.280 dunama koloniziranoga tla 28.820 ili 80% zemljište Keren Kajemet Lejisrael.

Tabela, koju niže donosimo, sadržaje potpunu listu naseobina na zemljištu Keren Kajemeta. Gotovo sve sad baziraju

nije Maks Nordau više bio među živima.

On, koji je vazda živio za druge i nije nikad mislio na sebe, htio je još u smrti da baci svjetlu zraku na one, kojima je toliko dao. Oslobodjen svih grčevitih napetosti, u mirnoj pravilnosti pomladile su plemenite, fine crte njegova lica, još više njegovo lice, kao da nam je htio ostaviti još jednu zadnju viziju ljepote. Ništa se ne da usporediti s plemenitošću i čistoćom toga lica poput bijelokosti, koje je tu počivalo u vječnom miru! Smrtno odijelo i talis još su pojačali jasni izražaj te profetske glave. Bilo je, kao da kaže glorijska njegova lica: »Gledajte, najveća uzvišenost ispunjava me svojim svijetlom! Ne oplakujte me! Ja sam sretan u vama, medju vama!«

Jedan priprost starac iz naroda rekao je: »Čovjek, kao on, ne treba naše molitve. Ako imade raja, tad će njegova vrata njemu biti sigurno otvorena!«

na takozvanom mješovitom sistemu farme, koji se pokazao vrlo podesnim za Palestinu. Od velike je važnosti mljekarstvo. Krave u Ben Šemenu, Daganiji i Kirijat Anavim su krasne životinje, i usporedjene s kravama arapskih mljekara, mnogo su izdašnije. Felah u Palestini dobiva kroz godinu dana od jedne krave oko 600 litara mlijeka, u Kirijat Anavim dobiva se godišnje od jedne krave oko 2000 litara. Razlog je tome prije svega taj, da su krave u našim kolonijama od bolje rase, da se ne hrane samo hranom koja raste u zemlji samoj, i konačno da su mnogo bolje njegovane. Svagdje se sadi povrće, koje služi prehrani radnika samih, ali i za prodaju. Sve se više sije žita. Nadalje sade se masline, loze itd. U zadnje vrijeme mnogo se bavi i pčelarstvom, te imademo danas medju radnicima već vrlo dobrih stručnjaka.

Gotovo sve naseobine bile su s početka kooperativne grupe (kvucot). Nakon što je stvoren plan Mošave Ovdim na naseobinama Keren Kajemeta, porasao je broj ovih naseobina, što baziraju na individualnom radu, te danas imademo 5 takovih naseobina.

Podjelimo li cjelokupnu površinu naseobina s brojem radnika, tad se pokazuje, da svaki poljoprivredni radnik obrađuje prosječno 36 dunama zemljišta.

Naseobina:	Obrađena površina	Broj radnika	duša
Judea:			
1. Atarot	340	10	20
2. Kiriat Anavim	900	60	65
3. Beer Tovija	780	14	18
4. Hulda	1750	40	40
5. Ben Šemen	1200	22	65
6. Nahlat Jehuda (djevojačka farma)	50	10	10
7. Nahlat Jehuda	550	25	94
Samarija:			
8. Kiar Mlal	800	30	70
9. Gan Šmuel	510	20	27
10. Kerkur	340	18	22
Emek Jesreel:			
11. Merhavija	2100	40	46
12. Nahalal	4000	80	280
13. Ejn Harod	8000	200	250
14. Givat Jeheskel	3000	60	180
15. Tel Josef	3000	125	150
16. Geva	800	25	30
17.			
18. Misrah Nuris (2 naseobine)	2500	60	100
Galileja:			
19. Daganija A	1500	33	36
20. Daganija B	1600	36	42
21. Kineret	1100	33	38
22. Har Kineret	500	20	22
Ukupno	35320	961	1605

Prema tome radi velika većina židovskih radnika, koji su zaposleni u cijonističkoj kolonizaciji, na zemljištu Keren Kajemet Lejisraela.

Ovi će podaci mnogome, koji do sad nije imao jasnu predodžbu o značenju nacionalnoga vlasništva u Erec Jisraelu, dati dovoljnog razjašnjenja. Koju vrijednost reprezentiraju ova zemljišta s ekonomskog i političkog, te nacionalnog gledišta za nas, odviše je jasno. Posjed što većeg kompleksa zemljišta, što ga držimo u Erec Jisraelu u ime našega naroda, je najkonkretniji izražaj one usrdne ljubavi, na kojoj baziraju svi naši politički uspjesi. Narodni posjed je ujedno najočitiji

izražaj »povratka k zemljištu«; bez njega nikad ne bi naš položaj u Erec Jisraelu postigao onu sigurnost, koju danas imamo. Ali bez obzira na znamenovanje posjeda Keren Kajemet Lejjsraela za vanjski svijet, on je od najveće važnosti i za naš unutarnji razvitak. Bez kupovanja zemljišta sa strane Keren Kajemeta bio bi poljoprivredni rad cionista ograničen na vrlo mali opseg.

Iz židovskog svijeta

Jedna poruka Hardingova. Na poziv »Union of American Hebrew Congregation« povodom 50-godišnjeg jubileja reformne sinagoge u Americi odgovorio je predsjednik Harding ovim pismom: »Srdačni poziv Vašega odbora povodom zlatnog jubileja prouzrokuje mi neprikladnu i žaljenju. Neprikladnu, jer sam Vam svojedobno obećao da ću, budu li mi dopuštale lične okolnosti, sudjelovati kod Vaše svečanosti. Žaljenje, jer sam prisiljen, da se odrekнем užilka, na koji sam se već unapred tako radovao. Bolest moje supruge već mi mjesecima onemogućuje da preuzmem obveze, koje su skopčane s mojim odsustvom iz Washingtona, još je uvijek zaprekom, da ne mogu doći k Vama i da sam prisiljen da se kod Vas izvinem.

Pr. biva bi već i sloga rado Vašoj slavi, jer bi mi pružala prilike, da nešto kažem, što me je u zadnje vrijeme vrlo zaokupilo. Jedno od čuda povijesti čovječanstva bila je uvijek jakost i moć židovske vjere i neprestani upliv i moć židovskoga naroda. Ne mogu se oteći dojmu, da se ove činjenice imaju velikim dijelom pripisati židovskom shvaćanju o ličnom Bogu i individualnoj odgovornosti muža i žene. Gotovo svagdje na svijetu očituje se potreba za povratkom k vjerskoj predanosti duše, za ličnu predanost onom vjerskom idealu, koji priznaje mogućim da nešto dade, što nikada nije u stanju da dade patriotizam, a ni gradjanska krijepost. Čovječanstvo ili bar veliki moćni njegovi dijelovi udaljili su se od njihovih vjerskih uporišta. Ponovno oživljavanje pravog shvaćanja o odnošaju Boga k čovjeku i čovjeka k Bogu, restauracija vjere u njezinim vječnim temeljima sad je potrebna.

Ispunjen tim osjećajima i u priznavanju i uvažanju velikoga duga, koji imaju druge vjere prema židovskoj, rado bi se služio prilikom, koju ste mi pružili, da na neki način dađem izražaja momu uvjerenju u tom vrlo važnom čovječanskom pitanju. Svijet treba novih potkrep vjere u svemoć i mir, koji proizlazi iz te vjere. Vaš odani Warren G. Harding.

Rezolucija za Palestinu na konferenciji američkoga reformnog židovstva. Iz Newyorka javljaju: Na konferenciji reformnog židovstva, koja je održana povodom 50-godišnjeg jubileja reformnog židovstva u Americi, predložio je zastupnik dr. Josef Silverman rezoluciju, potpisanu od 16 učesnika, kojom se izražava odobrenje palestinskog mandata i kongresnoj rezoluciji za židovsku narod-

nu domaju u Palestini. Henry Morgenthau, koji je baš onda predsjedao, predao je ovu rezoluciju komisiji za rezolucije. Ova bi rezolucija mogla izazvati borbu. U posebnoj jednoj konferenciji od 50 delegata izjavila se većina za to, da se na konferenciji raspravlja o palestinskom pitanju.

Pred propast ukrajinskoga židovstva. Židovski dopisni ured javlja iz Pariza: Predsjednik delegacije židovske konferencije za pripomoć, koji se nakon duljega boravka povratio iz Ukrajine izvjestio je opširno egzekutivni odbor židovske konferencije za pripomoć o sadašnjem stanju pitanja prehrane u Ukrajini.

Najveći dio židovskog pučanstva u Ukrajini, pripovijeda g. Ochberg, je potpuno uništen i nije u stanju, da namakne najelementarnije potrebe. Židovske mase umiru od gladi i zime. U vrlo rđavome su položaju pripadnici sloja inteligencije i bivši kućevlasnici. Ugledni učenjaci, profesori, nadalje nekoć vrlo bogati ljudi dolaze u ured obučeni u krpetinama i traže pomoć. Sadašnji su uvjeti u Rusiji takovi, da se bez individualnih potpora ne može uspješno raditi. Pošiljanje paketa iz inozemstva više ne odgovara, jer produkti u Rusiji ne vrijede ni polovicu iznosa, što se za njih plaća. (Jedna pošiljka od 10 dolara, koje je poslala Ara, ima u Rusiji vrijednost od 4 dolara). G. Ochberg preporuča, da se osobita pažnja posveti individualnoj pomoći. Zastupnici svjetske konferencije za pripomoć u Ukrajini već su se djelomično prilagodili tome sistemu. Kad je reorganizovan odjel za individualnu pomoć u Odesi javilo se samo na dan 5. siječnja 4000 osoba za potporu.

Glede pomoći djeci preporuča izvjestitelj, da se ista ne ograniči samo na sistem prehrane djece, već da se u Ukrajini osnuju dječji domovi, u koje treba da se smjeste djeca ispod 6 godina.

Ukrajinska delegacija bavila se i pitanjem ponovnog obnovnog rada i preporuča egzekutivi, da posveti osobitu pažnju školama za zanatlije poput one, što je u Odesi i da taj sistem izgradi. Nadalje trebalo bi nastaviti sa davanjem zajmova obrtnicima i zanatlijama.

Egzekutivni odbor židovske svjetske konferencije za pripomoć prihvatio je u glavnome po g. Ochbergu u ime ukrajinske delegacije stavljene predloge i odbrio za početak novih akcija iznos od 1500 funti šterlinga. Egzekutiva je zaključila, da se obrati na sve pomoćne organizacije s poticajem, da u svrhu osnutka fonda za zajmove namaknu iznos od 25.000 funti šterlinga.

Nove borbe protiv židovskih studenata u Rumunjskoj. Ozbiljni izgredi u Bukareštu. (J. C. B.) Odmah nakon otvorenja rumunjskog sveučilišta otpočela je ponovna borba protiv židovskih studenata. Na sveučilištu u Buka-

reštu došlo je do ozbiljnih izazivanja sa strane rumunjskih studenata, koji su zapriječili židovskim slušačima polazak predavanja. Više židovskih studenata je zlostavljeno i djelomično teže ranjeno.

U redovima židovskog pučanstva u Bukareštu izazvali su ovi novi antisemitski izgredi na sveučilištu uzrujanost i ogorčenost. Drži se, da će se ovi izgredi širiti i na drugim sveučilištima. U znak protesta zatvorene su sve židovske radnje.

Bukarešt. (J. C. B.) Uslijed ponovnih teških izgreda na univerzitetu u Bukareštu protiv židovskih studenata, naredio je ministar prosvjete Anghelescu, da se sveučilište ima zatvoriti.

Bratianu protiv antisemitskog pokreta na visokim školama. Zaključkom ministarskog vijeća zatvoreno je sveučilište, djački domovi i menze u Bukareštu na godinu dana.

Ministar predsjednik Bratianu izjavio je, da vlada ne će odustati od provedenog svog zaključka, jer antisemitski izgredi škole Rumunjskoj u inozemstvu. Krivnju za ovo raspirivanje mržnje nose sveučilišne oblasti, koje nijesu pravodobno ništa poduzeli.

Bukareštanski historičar, Jorga, koji se odrekao profesure, jer je jedan dio djačtva protiv njega demonstrirao, podvrgao je u komori oštroj kritici antisemitski pokret rumunjskog djaštva. Ministar nastave izjavio je, da Jorga mora opozvati svoj otpust, jer bi inače rumunjska znanost pretrpila veliku štetu.

Židovski zahtjevi u Sejmu. U zadnjoj sjednici Sejma, u kojoj se nastavila generalna debata o budžetnom provizoriju, razlagao je u oduljem govoru zastupnik M. Reich zahtjeve Židova. Židovski klub zahtjeva provedenje jednakopravnosti i prava narodnih manjina, kao što su ustanovljene u mirovnome ugovoru. U ime kluba židovskih zastupnika iz istočne Galicije traži, da se smjesta opet uspostave u službu židovski činovnici, koji su otpušteni nakon ukrajinske invazije. Velik dio svoga govora posvetio je dr. Reich pokretu numerus claususa na poljskim visokim školama. Na koncu svoga govora izjavljuje, da židovski zastupnici najodlučnije prosvjeduju protiv osvade, kao da Židovi traže za sebe posebni privilegij. Židovi ne traže posebni privilegij, već će se i nadalje boriti u okviru ustava za svoja prava. Govor dra Reicha često je prekinut upadicama narodnih demokrata i došlo je do vrlo burnih scena.

U specijalnoj debati o budžetnom provizoriju govorio je u ime židovskog kluba zastupnik ministra predsjednika Fröstig k pojedinim odredbama budžetnog provizorija.

U sjednici pravničke komisije izvjestio je zastupnik Hartglas o predlogu židovskoga kluba o ukinuću svih pravnih ograničenja glede Židova. Zastupnik mi-

Uplatite odmah šekel!

Ispunite svoju dužnost

Svaki neuplaćeni šekel slabi budžetnu snagu naše Egzekutive, sprečava njezin rad, krnji jakost kongresa i osnivanja židovske narodne domaje prema unutra i prema vani, a osmjeljuje naše protivnike!

nistra predsjednika izjavio je, da će vlada u najkraće vrijeme podnijeti zakonsku osnovu, koja će urediti pravne prilike židovskog pučanstva u duhu odredaba ustava.

Predavanje o Palestini na varšavskom sveučilištu. Svećenik prof. Šćepanski održaje na varšavskom sveučilištu tečaj predavanja, a tema im je »Palestina nakon svjetskog rata«. U dosadašnjim predavanjima prikazao je predavač povijest cionizma i kongresa, nastojanja Herzla, Sokolova i Weizmann-a, legije Jabotinskoga, ostvarenje cionističkog ideala Balfourovom deklaracijom i palestinski mandati. Bez obzira na neke manje pogriješke koje su nastale uslijed netačnih informacija, mora se reći, da je predavač bio vrlo objektivan. Ova svakom pristupačna predavanja bila su uvijek dobro posjećena.

Bet Israel bolnica u Newyorku. Prije nekoliko tjedana položen je uz velike svečanosti temelj novoj zgradi Bet Israel bolnice. Nova bolnica bit će najveća bolnica svijeta, a ujedno i najviša, jer će imati 17 spratova. Bolnica bit će uređena najmodernijim uredbama. Svaki bolesnik imat će svoju posebnu sobu s prozorom prema vrtu. Bolnica imat će vrlo dobro opremljenu kliniku, na koju će biti pozvani najznamenitiji specialiste.

Uprava bolnice ne će se samo brinuti za bolesnike, koji su u njezi bolnice. Bolnica ima da bude medicinska centrala za cijelu okolicu. Klinika bit će nekom vrsti medicinskog fakulteta, na kojoj će se držati predavanja, demonstracije i fizikalni eksperimenti za medicinare. Pored interne njege baviti će se i socijalnom skrbi. Uprava je mišljenja, da se ima brinuti i za obitelj bolesnika. Naročito djeluje bolnica za emigrante. Siromašni emigranti, čiji je hranitelj obolio, dobit će besplatno opskrbu, da ne bi pali na teret ostalim društvima. Naravno da će se strogo paziti na ritualnu opskrbu, da bi i najpobožniji Židovi mogli biti primljeni u bolnicu. Bolnica imat će i svoju sinagogu. Trošak nove bolnice stajat će 3 milijuna dolara.

Borba protiv židovskih škola u Rusiji. (J. C. B.) Sovjetske vlasti u okružju Harkova i Odese izdale su naredbu, prema kojoj se zabranjuje držanje škola u privatnim kućama. Sve se škole, koje su dosad bile u privatnim kućama, zatvaraju.

Ovom se naredbom opet najviše hoće da naškodi židovskom školstvu u sovjetskoj Rusiji. Naročito su pogodjeni hederim, koji su se nakon zatvaranja po vladi, držali u privatnim kućama.

Konferencija Centralnog Relief Odbora u Americi. (J. C. B.) Sredinom januara održala se u New-Yorku konferencija Centralnog Relief Odbora na kojoj su bili prisutni predstavnici nekih organizacija za pripomoć u Sjedinjenim Državama. Iz izvještaja predsjednika odbora, gosp. Leona Kamaiskoga saznalo se, da se u zadnje vrijeme potrošilo 10,600.000 dolara za pripomoćne svrhe u Evropi i Palestini.

Velika pažnja posvetila se pitanju pripomoćnog rada u Rusiji. Neki govornici izjavili su, da sovjetska vlada stavlja zapriečke djelovanju Centralnoga Relief Odbora. Konferencija je zaključila, da pošalje jedno odaslansvo u Rusiju, da bi se ispitao razlog trvenja između vladinih činovnika i osoba, koje rade na pripomoći i da se odbor o tome izvjesti. Dalje je zaključeno, da se zamoli Joint Distribution Committee da prekine svaku vezu sa Idgeskom u Rusiji; stvorena je specijalna komisija, kojoj je u tom pogledu dana potpuna sloboda.

Od drugih zaključaka konferencije, treba istaknuti: zaključak da se stvori permanentna komisija od 100 članova za izvođenje obnove u Evropi; zaključak, da se stvori fond od 600 tisuća dolara za odgojne svrhe u istočnoj Evropi.

Kongres židovskih kolonista u Argentini. U provinciji Entre Rios održana je konferencija zastupnika zadruga Icc iz te provincije. Na konferenciji stvoren je pored drugih čisto stručnih zaključaka i zaključak da se stvori posebni kolonizacioni fond za kupnju ili zakup zemljišta za poljoprivredne svrhe. Od velike je važnosti vijećanje o pitanju saziva općeg židovskog kongresa kolonista u Argentini. Za židovske je koloniste živo pitanje poljoprivredna kolonizacija sinova kolonista. Zemljište, što ga sad posjeduju i obraduju židovski koloniste, premaleno je, da pruža i sinovima kolonista mogućnosti, da sebi stvore samostalnu egzistenciju. Posljedica je toga, da su sinovi kolonista prisiljeni, da sebi traže druga zanimanja. Taj problem doveo je do ideje saziva općeg židovskog kongresa kolonista u Argentini, jer se nadaju, da će takav kongres naći izlaz iz teške situacije.

Iz cionističkog svijeta i Palestine

Intervencija cionističke Egzekutive kod engleskog ministarstva za kolonije. Kako doznaje židovski dopisni ured u Londonu, poduzela je cionistička Egzekutiva korake, da provede rezolucije zadnje sjednice Akcionog Odbora. Ova intervencija odnosi se na pitanje imigracije, podjeljivanja državnog zemljišta za novu kolonizaciju, promjenu administrativnoga osoblja, pravnu poziciju Vaad Leumia itd. Egzekutiva smatra ovu političku akciju kao zadaću, koja iziskuje sistematski i metodijski postupak.

Židovski dopisni ured nadalje doznaje, da se u saglasju s izjavama, koje je dao predsjednik cionističke Egzekutive, može iščekivati u najkraćem roku olakšanje glede useljivanja u Palestinu.

PISMO UDOVICE MAKSA NORDAU-A PROFESORU WEIZMANNU.

Udovica Maksa Nordaua upravila je profesoru Weizmannu kao predsjedniku svjetske cionističke organizacije pismo, u kojemu zahvaljuje cionističkoj Egzekutivi i cijelom cionističkom svijetu za saučešće. Gđa Nordau upravila je na cionističku organizaciju molbu, da ona u njezino ime zahvaljuje svim cionističkim federacijama i novinama, koje su povodom smrti Maksa Nordaua izrazile svoje saučešće.

Sokolov u Varšavi. Iz Varšave javljaju: Dolazak Nahuma Sokolova izazvao je u cijelome židovstvu ugodno raspoloženje. Cjelokupna židovska štampa objelodanjuje pozdravne članke, u kojima izrazuje svoj ponos, da je Sokolov sin poljskoga židovstva. Pojedini židovski listovi javili su dolazak Sokolova u posebnim izdanjima. Cionistička je organizacija u zajednici s Mizrahijem i s vodstvom Hitahduta objelodanila posebni pozdrav. Centralni odbor svih cionističkih organizacija priredio je Sokolovu svečan doček.

Ramsay Macdonald o Palestini. London. (J. C. B.) Vodja parlamentarne frakcije engleske radničke partije Ramsay Macdonald govorio je na jednoj javnoj skupštini o politič-

kim problemima i dotakao se i engleske palestinske politike.

Da li je ispravno ili ne, rekao je Ramsay Macdonald, mi smo primili obveze u Palestini i bila bi nepravda, ako bi cjelokupne troškove za uzdržavanje vojske namegnuli toj zemlji. Armija, koja je u Palestini, je naša istočna armija, a ne palestinska armija. Palestina morat će participirati na uzdržavanju te vojske i činiti će to, dok će za to biti stvorena povoljna konjunktura. Naši domaći vodje, koji danas bune protiv rasipnosti, a sutra protiv nerazborite ekonomije ugrožavaju čast i ravnotežu u našoj zemlji. Palestina imade privlačivih snaga i za hrišćanske zapadne države i za državnike, koji poznaju istok, imade ona neprocijenivu važnost. Židovski imigranti su u velikoj mjeri idealiste; muževi i žene, u kojima živi vizija novoga Jeruzalima i regeneracija Israela. Time je objašnjena i činjenica, da ljudi sa višom čak i sa sveučilišnom naobrazbom za čast svoje rase grade puteve poput jednostavnih radnika, isušuju močvare i obavljaju najteže poslove. Pokušalo se sijati razdora između Židova i Arapa, ali kraj razboritog postupka moći će se izravnati ovi umjelno izzvani konflikti.

Keren Hajesod u Maloj Poljskoj. 28. januara održala se u Krakovu pod predsjedanjem dra. Thona, treća zemaljska konferencija cionista sjevernog dijela Šleske Male Poljske (sjeverna Galicija). Za predsjednika organizacije ponovno je izabran dr. Thon, dok za predsjednika centralnog komite-a, koji sačinjava egzekutivu dr. Hajim Hiltstein. Prema novim pravilima organizacije imenovan je novi odbor, takozvani »centralni savjet«, koji se sazivlje od centralnog komitea kod važnih pitanja. Osim toga se konstituirao »partijski savjet«, koji biraju pojedini mjesni komite-i. Za predsjednika istog biran je dr. Thon.

Glede Keren Hajesoda zaključeno je, da se mjesec Adar proglašuje kao palestinski mjesec sa energičnom propagandom za palestinske institucije, a u prvom redu za Keren Hajesod. Za vrijeme tog mjeseca mora se svaki cionista staviti na raspolaganje vodstvu Keren Hajesoda i to za najmanje za vrijeme od 100 radnih sati.

Profesor Einstein u Jeruzalimu. (J. C. B.) Dne 5. januara priredjen je u Jeruzalimu svečan doček u počast dra Einsteina. U zajedničkoj sjednici Cionističke Egzekutive i Vaad Leumia pozdravio je u ime Egzekutive gosta g. Ušiškin, a ispred Vaad Leumia David Yellin. Oba govornika izrazila su nadu, da će se profesor Einstein nastaniti u Palestini i da će se ondje potpunom posvetiti njegovoj znanosti i službi židovskoga naroda.

U svome odgovoru rekao je prof. Einstein, da ga židovski rad u Palestini ispunjava velikim štovanjem; uvjeren je, da samo cionizam može da sanira židovsku dušu i židovsko tijelo.

Predsjednik cionističke Egzekutive u Palestini Ušiškin priredio je u počast prof. Einsteinu čajanku, kojoj su pribivale najodličnije ličnosti Jeruzolima. Slijedećeg dana priredile su sve židovske organizacije Jeruzolima povodom boravka Einsteina zajedničku svečanost. U ime udruženih židovskih organizacija predao je predsjednik Vaad Leumia David Yellin prof. Einsteinu adresu potpisanu po svim zastupnicima židovskih društava.

U svome govoru, kojim se zahvalio na pozdravu, rekao je Einstein, da smatra cionizam pokretom, koji nema samo spiritalan karakter, cionizam je zvan. da u Palestini stvori realna djela. Priznava-nje cionizma po internacijonalnim poli-tičkim faktorima uvjerilo ga je, da je ko-načni uspjeh cionizma osiguran.

Budžet palestinske vlade za proračunsku godinu 1922. 23. U palestinskom službenom li-slu od siječnja 1923. objelodanjen je budžet palestinske vlade za ovu proračunsku godinu (od 1. travnja 1922. do 1. travnja 1923.) koji iz-nosi 1,919.151 egip. funti. Pojedine stavke raz-dijeljene su na slijedeći način: Željeznice 445.574, javna sigurnost i zatvori 289.481, zdravstvo 105.368, pošta, telegraf i telefon 118.700, prosvjeta 98.972, javni rad 94.709, ca-rine i porezi 91.282 ild.

Ruthenbergova elektrana. Prva Ruthenber-gova elektrana je gotova, pa već daje polro-šaćima potrebnu električnu struju. Prve svje-liljke, koje od te elektrane dobivaju struju gore u ulicama Tel-Aviva. Prvi podzemni dovodni kabel položen je u Allenby ulici u Tel-Avivu.

Brandaisova grupa za Ruthenbergovo djelo. Na jednom od Palestine Development Council u počast Mr. Sol Rosenblooma prire-đjenom banketu je nakon govora Harry Fi-schela i dra. Löwensteina supskribirano 80.000 dolara za Ruthenbergovo djelo, od kojih je Mr. Rosenbloom dao 50.000, a Justice Brandais 25.000 dolara.

Jedna Nordau četvrt u Tel-Avivu. Nova če-tvrt u Tel-Avivu, koju su počeli zidati, dobila je u čast pokojnog vodje cionističkog pokreta ime dra. Nordau-a.

Novogradnje u Palestini u prošloj godini. Početkom kišovite periode nastaje u građev-noj struci uvijek prekid rada. Bilo bi umjesno, kad bi nabrojali novogradnje posljednje go-dine od kisleva 5862 do kisleva 5863. Raz-dioba novogradnja je slijedeća:

Jeruzalim: 57 kuća u naseobini Bone Bajit, 27 kuća u naseobini Talpiot i bolnica Hadase.

Tel Aviv: U samome Tel Avivu sagra-đjeno je ove godine 385 kuća, osim toga u na-seobinama kraj Tel Aviva »Boruhov« 32 kuće i toranj za vodu, »Kanadska kvuca« 15 kuća, a »Iz Ganim« 10 kuća. Osim toga sagrađeno je u naseobini Členov jedan toranj za vodu u četvrti Nehusarej Dirot, toranj za vodu od že-ljeznog betona.

Hajfa: U četvrti Neve Šaanani 10 kuća; u četvrti Bat Galim dovršavaju se 10 kuća, a osim toga izradjen veliki lica mlin i Šemen tvornica.

Tiberias: U četvrti Ahuzat Bajit (Kirjat Samuel) 32 kuće; osim toga se dovršava jed-no željezno odvodno korito.

Petahtikva: 2 kuće.

Ben Šemen: 5 kuća, 5 staja i jedna 180 metara duga ograda; jedan toranj za vodu se dovršava.

Hulda: jedna strojarna.

Rišonle Cijon: 41 kuća i jedan hram.

Nahal Jehuda: 4 kuće i 26 staja od željeznog betona.

Ekron: 6 kuća i 6 staja.

Nes Cijona: jedan hram.

Gan Šmuel: jedna staja od željeznog betona za 40 goveda.

Ejn Haj: 5 kuća, 10 staja, jedan toranj za vodu iz željeznog betona.

Ahuzat New-York: 7 pletenih koliba i jedan bunar.

Benjamina: 34 kuća, 1 staja i jedna mljekarna.

Nahalal: 50 staja i jedna ograda.

Givat Jeheskel: 30 staja, da bi se isušile močvare položene su cijevi za drenažu u dužini od 20 km., a osim toga dovršeno je jedno dvodno korito iz željeznog betona.

Merhavija: 2 staje.

Daganija: Dvokatna kuća i staja za 40 goveda. Jedno odvodno korito iz željeznog be-lona.

Jedan novi jevrejski umjetnički časopis u Palestini. U Jeruzalimu izašao je prvi broj jed-nog novog časopisa za umjetnost i arhitek-turu »Hasena«. Taj list uzeo si je za zadaću, da kod izgradnje Palestine daje umjetničke impulse.

Broj židovskih radnika u Palestini. Pale-stina broji sada 16.608 židovskih radnika, od ovih je 9.729 neženjenih, a 6879 oženjenih sa 21.394 djece (ovaj zadnji broj izgleda nemo-guć, te nije po svoj prilici tačan op. ur.) izme-dju njih zemljoradnika 2603, zidara 2196, rad-nika kod javnih zgrada 1556, činovnika 1165, učitelja 377, drugih slobodnih zvanja 236.

Automobilski promet sa Emek Jesreelom. Između Tiberiasa, Hajfe, Nahalala i Nazareta uredjena je redovita automobilska kružna pru-ga. Vožnja od Tiberiasa do Hajfe stoji 30, od Hajfe do Nahalala 15, a od Hajfe do Nazareta 20 piastra. Cijena je vožnje od Tiberiasa do Jeruzalima 120 piastra, a od Hajfe do Jeruza-lima 1 funta šterlinga.

Trgovački centar u Jeruzalimu. Trudom dra. Ruppina u Americi je jedna američka ban-ka kroz svoju podružnicu u Palestini opuno-moćeniku trgovačkog centra u Jeruzalimu po-slala ofert, u kojem se dotična banka izjav-ljuje pripravnom da dađe zajam za uredjenje 50 dvokatnih trgovačkih lokala, od kojih će svaki stajati 1400 egipatskih funti. Banka je pripravna 50% troškova dati kao zajam na 10 godina.

Borba ortodoksije za održanje subotnog počinka. Prije nekog vremena obratio se od-bor društva za subotni počinak na Vrhovnog Komesara sir Herberta Samuela s molbom, da izda naredbu protiv javne povrede subote. Delegacija pozvala se na prijašnji turski za-kon, koji je muhamedancima pod prijetnjom kazne zabranio javno uživanje jela i pića na poslovima. Delegacija predala je Vrhovnome Komesaru pelaciju, koju su potpisale 4000 obi-telji. Vrhovni Komesar odgovorio je delegaciji, da je zahtjev za stroгим održanjem subotnjeg počinka naročito u gradu kao Jeruzalimu mo-ralno vrlo opravdan; ali nakon vijećanja sa svojim činovnicima došao je do zaključka, da izdanje zakonske odredbe glede kažnjavanja povrede subote nema temelja. U vjerskim sva-rima treba više djelovati moralnim no zakon-

skim sredstvima. Vrhovni Komesar kao i nje-gova obitelj a i vlada hoće da daje primjer javnosti u održanju subotnjeg počinka. Orto-doksnu židovsko novinstvo u Palestini nije potpuno zadovoljno s odgovorom Vrhovnog Komesara i izrazilo je nadu, da će se još naći sredstva i puteva, da se provede zakon o su-botnjem počinku.

Iz Jugoslavije

Iz sjednice Radnoga Odbora. Radni je Odbor na svojoj sjednici od 14. o. mj. pri-mio do znanja izvještaje tajnika o stanju šekelske akcije i sabirnog rada za Keren Kajemet, koji se ove godine povoljnije razvija. Zatim je g. Lav. Stern referirao na temelju elaborata g. inž. Zalosceča i predloga Keren Kajemeta o kolonizira-nju naših halucina u Palestini. Nakon sve-strane debate zaključeno, da se ovaj re-ferat pošalje upravi Keren Hajesoda na odobrenje, kako bi se čim prije moglo pri-stupiti realiziranju ove osnove.

Šekelska akcija. Šekeli razaslati su već svim mjesnim organizacijama. I ovom prilikom svracamo pozornost svih sumišljenika na to, da je bezuvjetno po-trebno, da se šekel akcija s najvećim po-spješenjem provede. Uz šekele imade se ubrati i prinos za zemaljski Savez. Pri-mjećujemo, da o pravodobnoj uplati še-kela i prinosa za Savez zavisi izborno pravo za svjetski cionistički kongres, koji će se ove godine održati, kao i za **Savezno Vijeće, koje će se vjerojatno odr-žati početkom mjeseca maja.** O broju uplačnih šekalim zavisi broj naših dele-gata za svjetski kongres i za Savezno Vijeće. Ne će se ni jednoj mjesnoj orga-nizaciji priznati više mandata, no što joj pripada **prema broju faktično predatih i obračunatih šekalim i potvrda za Savez.** Treba stoga svagdje odmah provesti naj-većim intenzitetom šekelsku akciju. Naše nastojanje mora da bude da ove go-dine doista našom akcijom zahvatimo svakoga Židova, tko je sporazuman s iz-gradnjom židovske narodne domaje tako, da ovogodišnja šekelska akcija bude doj-sta mobilizacija organizovanoga židov-skoga naroda, a naš kongres zbor dele-gata pretežite većine židovskoga naroda.

Sefardska opština u Sarajevu odaje počast Maksu Nordau-u. Na sjednici Vijeća Jevrejske Vjeroispovjedne Opštine sefard. obreda u Sa-rajevu, održanoj u nedjelju 4. o. mj., prije pre-laza na dnevni red I. potpredsj. Opštine gosp. Avram Majer Altarac dao je u kratkom govo-ru izražaja dubokoj žalosti Opštine i svih Ži-dova nad gubitkom velikog muža i vodje Ma-ksa Nordau-a. Vijećnici su, saslušavši pred-sjednikove riječi, ustali sa svojih stolica i poklikom: Slava Nordau-u! manifestovali ču-stivo pijeteta i dubokog poštovanja prema za-sluznom i velikom sinu, koga je smrt otela ži-dovstvu.

Nadalje je na predlog I. potpredsj. g. Al-tarca donesen jednodušni zaključak, da se u

Uloške na knjižice ukamaćuje odsele sa

te vraća iste bez otkaza

6%

MEDJUNARODNA BANKA D. D.

ZAGREB NIKOLIĆEVA 7

TERAZIJE 23 BEOGRAD

6%

šumi »Maks Nordau« zasadi ispred Sefardske Opštine u Sarajevu jedan maslinov vrt od 50 drveća, za koju je svrhu odmah votiran iznos od K 5.000.— (pet hiljada kruna) za Keren Kajemel.

Konačno je još riješeno, da se u subotu, 10. o. mj. priredi u velikom hramu Esped sa Arvitom, na kome će činodještvovali gosp. nadrabin Dr. Levy i gosp. nadkanlor Isak Altarac uz sudjelovanje mješovitog zbora pjevačkog društva »Lira«.

Iz aškenaske općine u Sarajevu. U prošlu srijedu 7. o. mj. održana je odborska sjednica židovske aškenaske opštine, u kojoj je pretrisan predlog budžeta i redovni poslovi. Namješenicima povišene su znatno plate.

Prije prelaza na dnevni red sjelio se potpredsjednik općine g. Bernardo Klein, te odbornik g. ing. O. Grof smrti velikoga muža i Jevrejina dra. Maksa Nordau-a, te su u kratkim govorima iznijeli njegovo djelovanje i zasluge. Govori saslušani su od svih odbornika stojeći.

Na predlog ing. O. Grofa zaključeno je, da se u hramu oda počast sjeni velikoga pokojnika i da se iz ograničenih sredstava općine volira svoća od 1000 kruna za Nordau-ov vrt u grad.

(»Židovska Svijest«).

Bialikovo veče u Judeji. U četvrtak, dne 15. o. mj. održalo je židovsko akademsko društvo »Judeja« povodom 50-godišnjice Hajima Nahuma Bialika svečano sjelo. Nakon pozdrava predsjednika govorio je o Bialiku g. A. D. Rosenberg, koji je u gotovo jednosatnome govoru prikazao književni rad Bialika, i usporedivši

ga s drugim hebrejskim pjesnicima naročito maskilima, istakao njegovu novu notu, što ju je unio u hebrejsku poeziju, i koji nam je svojim radom tek stvorio pravu hebrejsku narodnu pjesmu. Nakon toga čitali su gg. Salomon Löwy i A. D. Rosenberg u prijevodu nekoliko pjesama Bialika.

Mitrovića. Omladinsko kolo u Mitrovici započelo je opet svojim radom. Uz vrlo teške prilike nastojimo, da barem u omladinskim redovima širimo židovsko znanje. Omladina se redovito sastaje, drže se predavanja i diskuzije o svim pitanjima židovstva, pjevaju židovske pjesme itd. Povodom smrti Maksa Nordaua držao je na žalobnome sjelu g. dr. Frankfurter spomen-slovo.

Generalni Iseljenički Komesarijat u Zagrebu objavljuje u svrhu vođenja evidencije sa koliko je brojeva nova kvota za g. 1923.—1924. već opterećena, — svim onim licima, koja posjeduju iseljeničke putnice za Sjedinjene Države Amerike, a nijesu uslijed uskrate vize ili zbog kojeg drugog razloga mogli otplovati, da te putnice vrata svojim nadležnim vlastima, koje će ih dostaviti ovome G. I. K.-u, radi snabdevanja posebnom klauzulom/ prilikom odobrenja nove kvote za fiskalnu godinu 1923. i 1924.

Upozoravaju se sva interesovana lica, da prema rečenom čim prije postupaju, jer bez te klauzule ne će dobiti američke vize, odnosno ne će biti puštene preko granice naše kraljevine.

Josefina Leitner

Mato Strauss

zaručeni

U Varaždinu, mjeseca februara 1923.

NAŠIM PRETPLATNICIMA!

Molimo sve naše pretplatnike, da pravodobno obnove pretplatu, da ne nastupi prekid u priposljanju lista. Cijena lista ostaje i nadalje

60 dinara

jer želimo, da svaka židovska kuća ima mogućnost, da se pretplati na list. Naše prijatelje molimo, da porade na širenju lista, da se svakom zgodom sjele i fiskovnog fonda, jer troškovi lista dnevno rastu.

Isto tako molimo naše pretplatnike, koji su u zaostalku s pretplatom od prošle goidne, da nam istu smjesla pripošalju, da ne moramo trošiti toliku poštarinu za opomene, pa neka se svaki služi već priloženom položnicom čekovnog ureda.

Uprava »ŽIDOVA«.

TAHEIA

Internacionalno transportno poduzeće
Jelačićev 23 **ZAGREB** Telefon 16 12

Carinsko-posrednička
poslovnica uskladištenja

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 **ZAGREB** Telefon br. 279
Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potrebština. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

Vjeran čuvar Vaših zubi jest

»LYODONT«

pasta za zube. — Jedan pokus — i Vaše je povjerenje osigurano!

Dobiva se u ljekarnama i drogerijama!

LYO d. d. za finu kozmetiku i farmaceutsku industriju, Zagreb

Jedino najveće specijalno skladište kratke nakitne i pletene robe samo na veliko, niske cijene, solidna podvorb

Dragutin Ullmann, Zagreb

Illica 36

Illica 36

Gumene pete i Gumene potplate

jeftinije i trajnije su nego od kože! Najbolja zaštita protiv vlage i zime!

INSTALACIONI ZAVOD

MILAN FREIBERGER

BAKAČEVA **ZAGREB** TELEFON
ULICA BR. 5 **ZAGREB** BROJ 6-14

D. M. C. artikli, te Aida Maria Lucia, umjetna svila (Kunstseide) kao i razni drugi pamuci. Kod većih naručba znatan popust! Kod specialne ve etrgovine pamuka

Ferdo Schwarz i drug

Illica br. 45 - **ZAGREB** - Telefon 2-56

Brzojavni naslov: SVADRUG

SIDRO

Dioničko društvo za trgovinu željezom
Vlaška **ZAGREB** Telefon
ul. 40 **ZAGREB** 69 i 21 30

Šipkasto željezo - sortirano obručno željezo - Betonsko željezo - Ljevani štednjaci - Ljevane peći Ljevana vratašca - Cin i lim sortirani - Pocičani lim - Plinske cijevi Cinkovni lim i t. d.

UVADJANJE ELEKTR. POGONA (CENTRALNE STRUKE), DYNAMO STROJEVA, ELEKTROMOTORA, ELEK. RASVJETE, KUĆNIH TELEFONA. PREUZIMA SVE POPRAVKE ISTE

IMPORTNA KUĆA
D. HIRSCHL I DRUG
 8 AKADEMSKI TRG **ZAGREB** AKADEMSKI TRG 8
 TELEFON BROJ 13—31. TELEGRAM: HISCOMP.
 nudja na veliko manufakturnu robu

VREĆE

Iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG
 Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-65

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
 Zavod za posudjivanje nepremovnih pojava

KROJAČKA DVORANA
 ZA GOSPODU
HINKO GRAF
 Zagreb Betslaviceva
 br. 4.
 CIJENE UMJERENE · IZRADBA BRZA
 Preporučuje se P. N. gospodi za izradbu najmodernijih odjela. Veliki izbor ..... najfinijih engleskih stolova

Nosite radi njihovih mnogih prednosti
PALMA
 kaučuk pete i potplate

DIONIČKO DRUŠTVO „MERKUR“

VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA

TELEFON:
17-95

ZAGREB · ILICA 31

PAPMERKUR
BRZOJAVI

Veletrgovina
pisačeg, risačeg, novinskog, te
omotnog papira

Vlastiti proizvod
bilježnica, notesa, blokova i konfek-
cija svih proizvoda i papira

Tvorničko skladište
kuverata, te pisačeg i risačeg pribora

Asbestni škrljevac

cement, sadru, opeke, betonsko gvozdje, traverze i sav ostali gradjevni materijal prodaje na veliko i na malo

GRADIVO

TRGOVAČKO DRUŠTVO
Zagreb, Bogovičeva ulica 3
Telefon broj 5-55 Brzojavi: Gradivo

JE NAJBOLJI PANUK
 ZASTUPSTVO I SKLADIŠTE
A. ROMANO
 ZAGREB
 AKADEMIČKI TRG BR. 8

„GOLUB“
 ZASTITNI ZNAK
 „LOVY“

Norbert Weiss

4 Bakačeva Zagreb Bakačeva 4

Telefon broj 7-33.

Brzojavni naslov: Aussiger, Zagreb.

GENERALNO ZASTUPSTVO:

Verein für chemische und Metallurgische Produktion Karlovary

Tvornica: Aussig, Hrubchau, Kralup, Falkenau, Schwaz

Modra galica i kemijski proizvodi

Zastupstvo: Koncernu Societe Francaise des Petroles »Premier« Paris spadajućih rafinerija Trzebinia, Drohobycz, Peczenizyn i Maehr, Schoenberg

Petrolej, benzin, mašinska, cilindrska ulja, plinsko ulje, parafin
 Holland Osteuropäische Handels-A.-G., Rotterdam

Sirovine za fabrikanju sapuna, loj (Talg) kokosovo ulje itd., firnis, laneno ulje

Zastupstvo: Suhomesnata i mlinska industrija d. d. Šid
 Mas. slan na salama

Slador, mirodije, i južno voće, Sunlight-sapun, kolofonij.

Prva bosanska fabrika za konzerviranje šljiva d. d. Brčko

Bosanske suhe šljive

Nederlandsche Thee Maat Schappij, Amsterdam

Čaj

Hoffmann, Schöffler & Comp. Amsterdam

Riža

Carlo Lovati, Trieste

Riža

Int. 6380

Societa industriale dell'olio S. A. Trieste

Jestiva ulja, kokosov maslac

Goriva drva

sve vrsti, rezana i cjepana, kao i na hvatove te vagone, dobije se najpovoljnije kod

Šandor Weillera

Trnjanska cesta 40 - Telefon 24-69